

INDUSTRIA PETROLIERĂ ȘI REPREZENTANȚII ACESTEIA ÎN SPAȚIUL PUBLIC PLOIEȘTEAN. NUMELE ȘI NUMIREA: INSTITUȚII ȘI STRĂZI

LAZĂR AVRAM, GHEORGHE CALCAN
Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, România

The oil industry and its representatives in the public space of Ploiești. Name and naming: Institutions and streets

Abstract: Prahova land and Ploiești have become a symbol of oil and of the Romanian oil industry. The first refinery in the world was founded here (1857) and the largest oil production of the country was also processed here. This advantage has been transferred into the collective mind and public space of Ploiești under different aspects, including names of institutions, associations and clubs, busts of statues, and streets. We try to illustrate all these by some benchmark examples of names of institutions (*The Petroleum-Gas University, The Oil National Museum, The Petroleum Industrial School-Teleajen, The Technical College "Lazar Edeleanu", "Petrolul" Sport Club*), streets (*The Petroleum Boulevard and Rezervoarelor [The Oil Tanks]', Rafinorilor [The Refiners]', Petrochimiștilor [The Petrochemists]', Pacureți [The Black oil]', Sondelor [The Wells]', Țițeiului [The Crude oil's]', Laboratorului [The Laboratory's]'*), and so on.

Keywords: oil, names of streets and institutions, Ploiești.

Introducere

Istoria petrolului se pierde și se amestecă în însăși originile civilizației umane. Atestat „arheologic” pe pereții unor vase aparținând unor culturi stăvechi, inclusiv ale spațiului românesc, menționat în scris de numeroși istorici ai Antichității, începând cu Herodot în secolul al V-lea î. Cr., petrolul începe să-și joace marea sa carte abia spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Până atunci el a traversat, mai discret ori mai apăsat, epocile și meridianele istoriei.

Definit drept o „rocă sedimentară lichidă uleioasă” (DEX: 684), termenul *petrol* își revendică denumirea din cuvintele *petra* „piatră” și *oleum* „ulei” în cazul țărilor francofone, utilizat astfel și în limba română. Germanicii l-au definit pornind de la termenii *erde* „pământ” și *öl* „ulei” (Ivănuș *et al.* 2004: 17). Descrierea tehnică oferă detalii specifice: el este un compus natural cu o culoare brună-negricioasă, mai rar găbuie și cu reflexe albastre-vezui, cu o densitate ce variază între 800 și 950 kg/m³, format atât dintr-un amestec de hidrocarburi (parafine, naftenice și aromatice) cât și din alți compuși organici (Avram *et al.* 2002: 225–226). În limba română el a fost definit în documentele medievale prin termenul de *păcură*, iar de la sfârșitul secolului al XIX-lea prin cel de *țiței*.

Folosit la „chituirea” în mănere a uneltelor de piatră și metal, la fixarea cărămizilor în ziduri ori construcții, precum utilizarea mortarului de asphalt la zidurile Babilonului, „cimentarea” pietrelor în caldarâm („asfaltarea șoselelor în Persia antică”), călăfătirea corăbiilor de către asirieni, babilonieni și chinezi, în scopuri terapeutice ori ca armă de luptă, („săgeți și șomoioage îmbibate în petrol” care „aduc moarte în rândul dușmanilor”, sau temutul „foc grecesc”), petrolul a fost dintotdeauna un apropiat al activităților omenești (Ivănuș *et al.* 2004: 44–45).

În spațiul românesc, petrolul a avut o atestare și utilizare neîntreruptă din perioada geto-dacică până în prezent. El a fost folosit în scopuri terapeutice ori de utilitate casnică și economică: iluminat, încălzit, unsul osiilor de car etc. De-a lungul întregii epoci medievale, petrolul a fost utilizat prin componenta sa principală, *păcura*, obținută prin expunerea țiteiului la soare, ceea ce explică de altfel și menționarea sa în izvoarele istorice sub denumirea de *păcură*. Cele dintâi atestări documentare provin, deloc întâmplător, din zonele care vor consacra ulterior industria petrolieră. Pentru zona Moldovei, un document din anul 1440 menționa un teren cu *păcuri* la Lucăcești-Bacău, iar pentru Țara Românească, un document din anul 1517 făcea referire la „un dâmb de păcuri” în zona Țintea-Prahova (Ivănuș *et al.* 2004: 49). Saltul propriu-zis în universul industrial s-a realizat destul de târziu, în secolul al XIX-lea.

Începând cu anul 1857, putem spune că preocupările petroliere și-au făcut intrarea triumfală în „imperiul” industrializării. În acest an se înregistrează trei premiere mondiale ale industriei petroliere românești: (1) prima producție de petrol din lume înregistrată în mod oficial; (2) înființarea, la Ploiești, a primei rafinării din lume, (3) Bucureștiul a fost primul oraș din lume iluminat public cu petrol (Buzatu 2004: 36–37).

În anul 1857, România a avut o producție de 275 tone de petrol, iar în preajma primului război mondial producția petrolieră a țării ajungea la aproximativ 1,9 milioane tone. Cea mai mare producție de petrol a României din perioada interbelică s-a înregistrat în anul 1936 (aproximativ 8,7 milioane tone), iar cea mai mare producție a sa, din toate timpurile, a fost atinsă în în perioada anilor 1975–1977, când s-au depășit 15 milioane tone. Prin producția și, mai ales, prin exportul ei, România a ocupat un loc fruntaș în ierarhia mondială a țărilor petroliere. În perioada 1857–1900, România ocupa locul al treilea în rândul producătorilor europeni, iar în anii 1935 și 1936, România ocupa locul al patrulea în rândul producătorilor mondiali. În 1928, România se situa pe locul al șaselea în rândul marilor exportatori mondiali, cu 4,10 % din totalul exportului mondial, după SUA, Venezuela, Mexic, Persia, U.R.S.S., iar în 1937 ocupa locul al cincilea în aceeași ierarhie. Pe continentul european, România a ocupat constant locul I sau II, după U.R.S.S., în exportul mondial de petrol.

Pe harta exploatarei petrolifere și a prelucrării petroliere, zona Prahovei și Ploieștiul au deținut cea mai importantă poziție, meritându-și pe deplin caracterizarea de metropolă a aurului negru. Numărul rafinăriilor a crescut constant. Dacă la sfârșitul secolului al XIX-lea (1897) în țară erau 87 de rafinării, aproape jumătate din acestea ființau în Prahova (Ivănuș *et al.* 2004: 83). În Ploiești numărul lor a crescut vertiginos, de la 3 în anul 1870, la 10 în 1907 și la 15 în 1934 (Sevastos: 656). În anul 1936, în țară existau 55 de rafinării, însă doar primele 17 rafinau 99% din întreaga cantitate, iar aproape toate erau localizate la Ploiești și în împrejurimile acestuia. Situația era explicabilă, Prahova dând cea mai mare producție de

petrol a țării (1475503 t în anul 1925 din totalul de 2316504 t și 49,6% din producția anului 1936). Astfel, Ploieștiul devenea în anul 1928 primul oraș al țării care introducea alimentarea publică cu gaz de sondă (Calcan 1997: 111–186). La Ploiești și-au avut sediul numeroase societăți petroliere, concentrând în zonă personalități, fapt care a imprimat orașului un rafinament specific atât al vieții intelectuale, cât și a celei social-culturale.

Orașul și-a conservat privilegiile și după cel de al Doilea Război Mondial, și chiar dacă în perioada 1948–1989 în țară s-au constituit și alți poli ai industriei petrochimice, Ploieștiul și județul Prohova au rămas în elita acestui univers specific. Acest fapt a marcat, evident, conștiința publică locală și chiar națională și, printr-o metamorfoză specifică, au apărut implicații psiholingvistice concrete (Felecan 2011: 119–128). Astfel, atât în spațiul public, cât și în cel de specialitate au apărut cuvinte, termeni tehnici, elemente de toponomastică și onomastică. Dacă la cea dintâi ediție a ICONN am surprins o parte din impresiile „lingvistice” ale petrolului în sfera tehnicii, toponomasticii și antroponomasticii (Avram și Calcan 2011: 291–295), de această dată ne propunem să insistăm asupra amprentelor lăsate de universul petrolier în spațiul public ploieștean: instituții, personalități, monumente, străzi.

Instituții de învățământ, cultură, sănătate, sport

În domeniul învățământului, culturii, sănătății și sportului o serie de instituții au introdus în denumirea lor cuvântul *petrol* cu derivate sale sau activități, personalități, acronime etc. din acest mare univers al sferei petroliere.

Universitatea Petrol – Gaze din Ploiești este, cu acest profil, unică în România. Învățământul specializat petrolier a început în anul 1904, când s-a înființat Școala de maiștri sonatori de la Câmpina. A fost prima școală de acest gen din lume. În anul 1942, Școala de maiștri sonatori de la Câmpina s-a mutat în Ploiești, iar în anul 1945, ea s-a transformat în școală de subingineri. În condițiile reorganizării învățământului din anul 1948, școala a fost desființată (Calcan 1998: 45–47). Concomitent, în anul 1948 s-a înființat la București, ca rezultat al întregii evoluții a industriei petroliere românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului XX, Institutul de Petrol și Gaze (IPG), care avea două facultăți de profil. În 1957, când s-a integrat în Institut o componentă importantă a geologiei, acesta și-a schimbat numele în Institutul de Petrol, Gaze și Geologie (IPGG) (Dumitrescu 2012: 111). După aproape două decenii de evoluție bucureșteană, în anul 1967 Institutul de Petrol și Gaze (IPG) s-a mutat la Ploiești, cel mai important centru al industriei petroliere românești.

În anul 1974 numărul facultăților tehnice a crescut la trei. În 1992, Institutul de Petrol și Gaze a devenit Universitatea din Ploiești, urmare a transformărilor din societate și a cerințelor locale care au impus extinderea și integrarea unor noi specializări cu profil economic și umanist, după prăbușirea comunismului. Din anul următor, numele universității noastre a devenit Universitatea Petrol – Gaze din Ploiești (UPG), tocmai pentru a evidenția mai bine tradiția petrolieră a acestei instituții. „Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești este o instituție renumită atât în țară, cât și peste hotare, iar diplomele eliberate de facultățile tehnice din cadrul universității noastre sunt recunoscute în lumea întreagă” (Coloja 2012). De-a lungul timpului, peste 3000 de studenți din peste 80 de țări au urmat cursurile IPG

sau UPG, deținând astăzi poziții importante în industria petrolieră din țările lor de origine. Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești a obținut în anul 2008 calificativul maxim „instituție cu grad de încredere ridicat” în urma procesului de evaluare instituțională externă, realizat de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior. *Site*-ul oficial al universității evidențiază numărul mare de specialiști pregătiți în cadrul instituției, „care ocupă astăzi posturi importante de conducere atât în țară, cât și în afara ei” (Coloja 2012). În prezent, în Universitatea Petrol – Gaze din Ploiești sunt aproximativ 8 500 de studenți cuprinși în cinci facultăți: Facultatea de Ingineria Petrolului și Gazelor, Facultatea de Inginerie Mecanică și Electrică, Facultatea de Tehnologie Petrolului și Petrochimie, Facultatea de Științe Economice și Facultatea de Litere și Științe.

Demn de semnalat este și faptul că în chiar spațiul public intern al Universității Petrol – Gaze din Ploiești au apărut denumiri care fac trimiteri la universul petrolier. Astfel, unul din cele mai dotate spații de învățământ din UPG este **Amfiteatrul Petrom**. Denumirea poartă numele puternicei societăți economice naționale, care a acordat finațarea modernizării acestui spațiu. El este utilizat atât pentru activitatea didactică curentă, cât și pentru unele activități cu caracter festiv. De asemenea, evidențiem și acțiunea de acordare a numelui unor specialiști, foști profesori ai instituției, unor săli de curs. Astfel, **Sala Alexandru Oroveanu** a fost denumită în memoria celui care a fost profesorul instituției din anul 1951, șeful Catedrei de hidraulică și termotehnică (1970–1974). Alexandru Oroveanu (1920–2005) a fost membru corespondent al Academiei Române, membru al Academiei de Astronautică din Paris și al Geselishgafft für angewandte Mathematik und Mechanik din Berlin, autor a opt tratate, monografii și manuale de specialitate, 120 de articole, zece brevete de invenție, conducător de doctorat, distins cu numeroase premii, cetățean de onoare al Ploieștiului (Dumitrescu 2012: 318–319). **Laboratorul de mecanică Prof. dr. doc. Rudolf Woinarowski**. Absolvent al Facultății de matematică din București, Rudolf Woinarowski (1910–1973), a fost decan al Facultății de Mașini și Utilaj Petrolier (1952–1964), autorul unui tratat de *Mecanică teoretică*, de referință. Periodic, specialiștii de astăzi ai UPG-ului organizează acțiuni științifice în memoria personalității sale (Dumitrescu 2012: 331–332). **Sala Alexandru Soare** a fost astfel numită în memoria profesorului doctor inginer, specialist în transportul și depozitarea fluidelor. Alexandru Soare (1938–2007) a urmat cursuri de specializare la Universitatea Berkeley din California, în Belgia și Austria, a fost autorul a 18 cărți și a peste 100 de studii și articole, a 15 brevete de invenție, și conducător de doctorat (Dumitrescu 2012: 356–357). **Laboratorul de Calculul și Construcția Utilajului Petrochimic și de Rafinare „Ștefan Teodorescu”** (1919–1992) duce mai departe memoria celui care a lucrat în instituție din anul 1953, șef de catedră o mare perioadă de timp, conducător de doctorat, laureat a numeroase premii, între care Meritul Științific și Premiul de Stat (Dumitrescu 2012: 327–328).

Muzeul Național al Petrolului este situat în centrul orașului (strada Dr. Bagdasar, nr. 8). Hotărârea de înființare a muzeului a fost luată în 1957, când s-au aniversat 100 de ani de la cele trei premiere petroliere mondiale românești. Decretul de înființare a apărut în 1959, iar inaugurarea a avut loc în anul 1961. Este unicul muzeu de acest tip din țară. El cuprinde o sală mare de expoziție de 500 m² care prezintă documente, hărți, fotografii, machete ale unor instalații petroliere, un parc expozițiv cu mașini și utilaje petroliere, o hală de unelte, scule și aparatură folosite în forajul, extracția și prelucrarea petrolieră și un fond

documentar cu peste 10000 de unități care păstrează și documente originale aparținând unor mari personalități ale lumii petroliere (Ludovic Mrazec, Virgiliu Tacit, Ion Basgan, Andrei Drăgulănescu, Lazăr Edelenu ș. a.) (Muzeul Național al Petrolului 2013).

Colegiul Tehnic „Lazăr Edeleanu”, Bulevardul Petrolului nr. 14, Ploiești, este o unitate școlară cu o tradiție îndelungată în învățământul petrolier (1904). Deși și-a schimbat de numeroase ori numele, aproape permanent a purtat în denumire cuvintele *petrol* și *chimie* (Liceul / Grupul Școlar de Petrol Chimie etc.). De-a lungul timpului a pregătit laboranți, rafinori, lucrători calificați, maiștri petrolieri etc. (Dumitru 2007: 216). Din anul 2000 poartă numele lui Lazăr Edeleanu (1861–1941). Acest titan al chimiei petroliere a făcut studii superioare la Berlin și a devenit șef de lucrări la Catedra de Chimie organică a Universității din București. A fost șef al Laboratorului Institutului Geologic al României și directorul Rafinării „Vega” Ploiești (1906). A colaborat cu mari personalități ale timpului: C. I. Istrati, L. Mrazec și C. Alimăneșteanu. A scris și publicat lucrări de mare valoare științifică, unele din ele tipărite în reviste de specialitate renumite din străinătate. A fost membru de onoare al Societății de Științe Naturale din Moscova și al „Institution of Petroleum Technologists” din Anglia. Este inventatorul procedurii de rafinare cu bioxid de sulf – Procedul Edeleanu (1908) -, utilizat în toate rafinăriile lumii. A brevetat 212 invenții în România, SUA, Germania, Franța, Austria, Olanda etc. (Ivănuș et al. 2004: 185–186; 565).

Grupul Școlar Industrial Petrol Teleajen funcționează în partea estică a orașului, în vecinătatea Rafinării Petrolul – Lukoil. Și-a început activitatea în anul 1922 ca Școală de ucenici. De-a lungul timpului a pregătit ucenici, muncitori și maiștri calificați pentru diverse meserii circumscrise activităților petroliere: sudură, distilare, mecanică, electricitate, foraj-extracție, transport –tratare țiței etc. Între abolenții acestuia se numără și campionul mondial la box, Leonard Doroftei (Dumitru 2007: 284–286).

În domeniul sănătății, în oraș a funcționat până nu demult **Spitalul municipal „Petrolul”** și **Policlinica „Petrolul”**, iar în domeniul sportiv, **Stadionul „Petrolul”**. Cunoscutele echipe de fotbal **„Petrolul”** și **„Astra”** (cu stadionul **C. S. Astra**) au marcat puternic opinia publică a localității, și nu numai, iar **Clubul Sportiv „Petrolul”** funcționează neîntrerupt în oraș, din anul 1958.

Instituții și unități economice de profil

PETROM, Membru OMV, Divizia de Exploatare și Producție, strada Mihai Eminescu, reprezintă o structură a Trustului Petrom, autodefinit „cel mai mare producător de petrol și gaze din Europa de sud-est”. Cu rădăcinile în prima producție de petrol lampant obținută la Ploiești în anul 1856, după acumulări și transformări diverse, în 1948 se înființează *Societatea Petroliferă Muntenia*, care a devenit în anul 1991 – *Regia Autonomă a Petrolului Petrom S.A.* În anul 2004 s-a privatizat, iar majoritatea acțiunilor au fost achiziționate de OMV Austria. Are rezerve de 854 mil. bep., capacitate de rafinare de 8 milioane t/an, 540 de stații de benzină în România și 270 în Moldova, Bulgaria și Serbia (Petrom 2013).

CONPET S.A. are ca obiect de activitate transportul țițeiului și a produselor petroliere prin conducte. Bazele acestei activități au fost puse în anul 1901, când a fost construită prima conductă de transport de țiței între Buștenari și gara Băicoi. Compania administrează o rețea de peste 3800 de km de conducte, cu aproape 1200 de angajați. Capacitatea

de transport intern: 10 milioane tone /an; transportul din import, 18 milioane tone/an (gazolină, 314 mii tone/an și 72 mii tone/an pentru etan lichid). Sediul principal al companiei este în Ploiești (str. Anul 1848, nr. 1–3). Pe de altă parte, dispune de mai multe locații în Ploiești și are una dintre cele mai noi și moderne construcții din oraș, din oțel și sticlă (Conpet 2013).

UPETROM–1Mai S.A. este faimoasa Intreprindere de Utilaj Petrolier, ale cărei începuturi sunt plasate în anul 1908, cu sediul în Piața 1 Decembrie 1918, nr.1, și care în anii `80 ai secolului trecut ocupa locul al doilea în lume în exportul de echipamente petroliere în numeroase țări din Europa, America de Sud, Asia și Africa. Trebuie menționat și faptul că are *site*-ul de prezentare numai în limba engleză (Upetrom 2013).

Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Utilaj Petrolier, IPCUP, Ploiești s-a dezvoltat în vecinătatea și în legătură directă cu evoluția Intreprinderii de Utilaj Petrolier 1 Mai, începând cu anul 1955. A realizat proiectările instalațiilor și echipamentelor de foraj și extracție petroliere. În prezent traversează o perioadă dificilă sub aspect economic.

Institutul de Proiectare pentru Instalații Petroliere – S.C. IPIP S.A., strada Diligenței nr. 18, are ca obiect principal de activitate „activități de inginerie și consultanță tehnică” din domeniul petrolier, în țară și în străinătate, cu începuturile în anul 1950. Are sediul într-o clădire impozantă a arhitecturii locale. *Site*, exclusiv în engleză (IPIP–2013). Aici se află și sediul **Patronatului Petrolului din România**.

Petroconsult, Consultanță Tehnică în Industria Petrolului și Gazelor, strada Diligenței nr. 18, este o societate fondată în anul 1990, care oferă servicii înalt specializate în domeniul rafinării și platformelor petrochimice. *Site*, exclusiv în limba engleză (Petroconsult 2013).

PETROSTAR S.A., B-dul București, nr. 37, aflată chiar în vecinătatea Universității Petrol-Gaze, „este principala companie de cercetare, inginerie tehnologică și proiectare pentru industria extractivă, inginerie tehnologică și proiectare pentru industria extractivă de petrol și gaze din România”. Începuturile companiei datează din anul 1949. Din anul 1991, compania are capital integral privat. A realizat peste 30000 de proiecte (Petrostar 2013).

INSPET S.A. Ploiești, strada Democrației, nr. 15, „este o companie specializată în construcția și întreținerea întreprinderilor de petrol și gaze”, înființată în anul 1990, care își revendică descendența din Întreprinderea de Construcții-Montaje în Petrol și Gaze, ce își găsește originile prin anul 1950 (Inspet 2013).

Rafinăria Astra, situată în partea sudică a orașului, pe Bulevardul Petrolului, 59, a fost o veritabilă emblemă reprezentativă a orașului. S-a înființat în anul 1888 și a devenit proprietate a trustului petrolier Royal Dutch Shell (1911–1947). A avut perioada de glorie în epoca socialistă, când rafina aproximativ 900000 de tone de petrol pe an. În 2004 și-a încetat activitatea, astăzi fiind în stare de conservare (Astra Română 2013).

Rafinăria Petro – Brazi, situată în vecinătatea sudică a orașului, a fost percepută în mentalul colectiv făcând parte din platforma industrială a Ploieștiului. A fost construită în anul 1934 de către Societatea românească „Creditul Minier”. A fost o unitate reprezentativă a petrochimiei românești. În anul 1997 a fost integrată Societății Petrom. Capacitatea sa

de prelucrare era, în anul 2005, de 4,5 milioane t/an, iar în anul 2006 de 3,1 milioane t țiței (Petrobrazii 2013).

Rafinăria Petrotel-Lukoil este situată pe platforma industrială estică a orașului. A fost înființată în anul 1904 de către Societatea Româno-Americană. După al doilea război mondial și-a schimbat, de mai multe ori, denumirea (*Rafinăria Teleajen /Petrotel – Teleajen*). În anul 1998, Societatea rusească Lukoil a preluat pachetul majoritar de acțiuni. Controlează aproximativ 20% din piața românească de produse petroliere. În anul 2006 a rafinat 2,3 milioane t de țiței, iar în anul 2011 avea 2 500 de angajați (Petrotel-Lukoil 2013).

Rafinăria Vega este situată în partea nord-estică a orașului. A fost înființată în anul 1905. În anul 1999 a fost preluată de *Societatea Rompetrol*. Realizează aproximativ 30 – 40 de produse speciale, și are o capacitate de rafinare de 300000 de tone pe an (Rafinăria Vega 2013).

S.C. UZUC S.A. Ploiești, strada Depoului nr. 16, este producătorul principal de echipamente pentru industria chimică, petrochimică și energetică. Cu începuturile în anul 1904 (armament și vagoane de cale ferată), abordează și domenii de interes petrolier din anul 1953. A devenit Uzina de Utilaj Chimic și Petrolier (din 1962), cu profil complex de construcții industriale, inclusiv nuclear, din anii 1970 (Uzuc, 2013 – www.uzuc.ro)

Alte unități importante: **Romgaz S.A.**, strada Gh. Gr. Catacuzino, nr. 184 (S.N. Depogaz S.A. Ploiești), **Distrigaz Sud S.A. Ploiești** – Sucursala Prahova, B-dul Independenței nr. 10, **Transgaz S.A.**, strada Văleni, nr. 5 (operator tehnic al sistemului național de transport intern, tranzit internațional, dispecerizarea gazelor naturale, cercetarea și proiectarea în domeniul transportului de gaze naturale).

Busturi

Bustul lui Nicolae Carol Debie este amplasat în fața impozantei clădiri de pe strada Diligenței nr. 18, care găzduiește Institutul de Proiectare pentru Instalații Petroliere – IPIP și Petroconsult (Consultanță Tehnică în Industria Petrolului și Gazelor). Inginerul N. C. Debie (1904–1992) s-a născut la Turnu Severin. A urmat studii primare și medii în localitatea natală și în Ploiești, iar apoi studii superioare la București. A fost o personalitate enciclopedică cu activitate și lucrări științifice în varii domenii: petrochimie, istorie, muzică (primul dirijor și întemeietorul Filarmonicii din Ploiești), filatelie etc. S-a impus mai ales în domeniul specializării sale petroliere (Rafinăria Vega). A publicat numeroase lucrări privind tehnologia petrolului. Pentru lucrarea *Chimia petrolului* (două volume, 1951) a primit titlul de Laureat al Premiului de Stat, iar lucrarea *Tehnologia petrolului* (1961), publicată în mai multe ediții, a fost tipărită și în Bulgaria, Cehoslovacia, Uniunea Sovietică etc. (Ivănuș et al. 2004: 568).

Bustul lui Ion Basgan este amplasat în curtea Muzeului Național al Petrolului. Ion St. Basgan (1902–1980) s-a născut la Focșani, urmând apoi studii liceale la Iași, superioare și doctorat în Austria. A avut mari responsabilități tehnice în cadrul societății „Steaua Română”: director al societății „Petrolifera Română” (1934–1943), a ținut cursuri de specialitate la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București etc. Între invențiile sale evidențiem: forajul prin rotație percutantă (Brevet – Regatul român, 1934); forajul combinat și de percuție pentru puțurile de țiței și gaze (Brevet S.U.A., 1934); aparat pentru

forajul rotativ (Brevet S.U.A., 1934); sistem de foraj cu fluide și vibrații sonice (Brevet S.U.A., 1970) (Ivănuș et al. 2004: 569).

Străzi

Activitatea și tradiția petrolieră a orașului a impus ca numeroase străzi să poarte în denumirea lor această amprentă: **Bulevardul Petrolului, Băicoi, Buștenari, Concordiei, Chimiei, Energiei, Făcliei, Furnalului, Laboratorului, Industriei, Marin Mehedințeanu, Moreni, Păcureți, Petrochimiştilor, Rezervoarelor, Rafinorilor, Sondelor, Țintea, Țițeiului, Vega** etc. Dacă majoritatea denumirii străzilor cu „iz petrolier” din Ploiești au o denumire intuitivă, care nu necesită o insistență specială, o parte din aceste denumiri se pretează la unele explicații, pe care le oferim în continuare.

Strada Buștenari amintește de localitatea cu același nume. Localitatea Buștenari, situată în partea nord-estică a județului Prahova, deși și-a luat denumirea de la ocupațiile vechi ale locuitorilor, de a strânge și curăța buștenii din pădurile zonei (Apostol 2004: 328–332), a devenit celebră ca urmare a implicării sale în industria petrolieră. Schela Petrolieră Buștenari a realizat o producție notabilă încă din anul 1865. La sfârșitul secolului al XIX-lea, Buștenarii dădeau 60 % din întreaga producție a județului Prahova. Maximul strălucirii și celebrității localității a fost atins în perioada interbelică. Țițeiul de Buștenari, spre exemplu, avea cea mai bună cotație a prețurilor, fiind etalonul acestui indicator (1921–1925). Referindu-ne la contribuția cantitativă, Buștenarii, împreună cu zona adiacentă, a oferit în perioada 1857–1936, 13,36 % din producția petrolieră a țării, situându-se pe poziția a treia din rândul producătorilor petrolieri (Calcan 1997: 170–179). Localitatea a fost prezentă în scrierile lui Geo Bogza și în romanul *Flăcările* al lui Radu Tudoran (Mihalache 2007: 64).

Strada Concordiei poartă denumirea Societății petroliere cu același nume. Societatea „Concordia” s-a înființat în anul 1907 și a devenit una dintre cele mai mari societăți petroliere, care, în anul 1911, ocupa locul patru în rândul producătorilor români. În perioada interbelică a devenit un adevărat *holding*: petrol, metalurgie, electricitate, minerit. A avut numeroase terenuri petrolifere în județ. În Ploiești avea Direcția tehnică și deținea opt imobile administrative, dispersate pe șase străzi. A devenit proprietara Rafinării Vega (Pintilie 2007: 25–54).

Strada Marin Mehedințeanu poartă numele celui care a întemeiat prima rafinărie în sensul real și modern al cuvântului, în România și în lume, constituind astfel o premieră mondială (Ivănuș et al. 2004: 70–73). Această rafinărie s-a construit la Ploiești, în partea de periferie sud-estică a orașului, în Bariera Râfov, strada fiind amplasată astăzi în perimetrul sudic al orașului, evidențiind și amintind de valențele petroliere ale urbei. Ea intersectează ori este în vecinătatea străzilor Industriei, Rezervoarelor și Bulevardului Petrolului, zonă în care se mai află Rafinăria nr. 1 („Astra”), Universitatea Petrol–Gaze, Colegiul Tehnic „Lazăr Edeleanu”, UPETROM-ul (fosta Uzină de Utilaj Petrolier „1Mai”), IPCUP-ul și PETROSTAR-ul. Așchia de Mehedințeni prahoveni provine chiar din zona Mehedințiului, unde tatăl acestora era înrolat în armata de panduri a lui Tudor Vladimirescu, care s-a refugiat în localitatea Matîța din Prahova. Fratele lui Marin, Teodor, era o persoană foarte instruită și pasionată de inovații. El a câștigat licitația pentru iluminatul public al orașului București. Pentru concretizarea acestei acțiuni a gândit realizarea rafinării. S-a documentat

și a fructificat bunele relații pe care le avea cu farmacistul Curtții Domnești, Adolf Steege (Mihalache 2005: 214) și cu profesorul de chimie Alexe Marin de la Școala „Sf. Sava” din București (Popescu 1985: 24). Suplimentar, a întreprins călătorii de documentare în Franța, Anglia și Germania. Din Hamburg a achiziționat, în anul 1856, cazanele necesare distilării petrolului. Teodor l-a convins pe fratele său Marin – care, pe lângă afacerile din cofetărie, deținea și importante terenuri petrolifere la Păcureți-Prahova (Ivănuș et al. 2004: 71–72, 112) – să investească în rafinărie. Construcția rafinării lui Marin Mehedințeanu a început la sfârșitul anului 1857. Ea dispunea de un perimetru de 4 ha și avea cazane cilindrice de 10 000 litri fiecare, dispuse grupat în baterii. Capacitatea ei de rafinare era de 7,5 tone pe zi, ceea ce însemna mai mult de 10 ori decât putea să producă România în acel moment. „La 1 aprilie 1857, străzile centrale ale Bucureștiului, reședințe ale unor instituții publice și ale notabilităților orașului au fost iluminate cu petrol lampant, spulberând bezna nopților dâmbovițene. Proiecția îndrăzneț al unei modeste capitale europene fusese realizat, surclasând și surprinzând edilii multor capitale și orașe europene, iar numele fraților Teodor și Marin Mehedințeanu au devenit de notorietate în țară și străinătate [...]. Anul 1857 a rămas an de referință în istoria românească și universală a petrolului. A fost anul care a încheiat etapa păcurii și a inaugurat etapa petrolului lampant” (Ivănuș et al. 2004: 73), deschizând, concomitent, destinul petrolier al orașului Ploiești. La sfârșitul secolului al XIX, în Ploiești exista deja strada Mehedințeanu (Popa 2013: 22).

Strada Păcureți amintește atât de preocupările oamenilor zonei (păcurețul fiind cel care se ocupa cu extracția empirică a țițeiului), cât și de numele localității omonime. Localitatea Păcureți este situată în zona petroliferă a județului Prahova. Ea are o bogată istorie petrolieră, care se pierde în zorii epocii medievale. În anul 1812, curtea domnească de la București era iluminată cu țițeiul extras din perimetrul acestei localități, iar la începutul secolului XX localitatea a fost atrasă în circuitul extracției și prelucrării de tip industrial (Apostol 2004: 328–332). Unii autori fac aprecierea că în zona acestei localități ar fi apărut „leagănul industriei petrolului în țara noastră” (Mihalache 2008: 224). Învățătorul Andrei Nicolescu-Păcureți, personalitate într-un totul remarcabilă a localității, străbunicul academicianului Basarab Nicolescu, și-a adăugat numelui său și pe cel al localității natale (Avram și Calcan 2011: 294).

Strada Vega poartă numele Rafinării Vega de la periferia nord-estică a orașului, la care ne-am referit mai sus. Străzile **Băicoi**, **Moreni**, **Țintea**, reprezintă numele localităților respective, care au avut importante exploatări (schele) petrolifere, și sunt grupate alături de alte străzi și chiar instituții din același univers simbolistic, într-un veritabil cartier „petrolier” al părții de sud a orașului.

La nivelul impregnării petroliere a mentalului colectiv, am putea insera și denumirea unor localuri publice precum *Hanul Găzarilor* ori arborarea unor înscrisuri specifice pe altele, cum ar fi benerul *Berăria Petrolistilor*, postat la Societatea Comercială *Cosmona Anamaria*, Ploiești, strada Democrației, nr. 109. Un reper pentru o anume fațetă a vieții comerciale a ploieștenilor sunt *Depozitele Xenia*, denumite astfel după numele fostei Rafinării *Xenia*. Am putea avea în vedere și denumirea unora dintre stațiile transportului public ploieștean cu numele instituțiilor cu iz petrolier: *Muzeul Petrolului*, *Rafinăria Astra*, *U.P.G.* (Universitatea Petrol-Gaze) etc.

Concluzii

Concitadini cu prima rafinărie modernă din lume și cu cele mai multe rafinării din țară, locuitorii orașului au fost denumiți generic cu termenul specific de *găzari*. Acest termen pare a avea valențe ușor peiorative, care pot fi sugerate de însuși contextul în care el este cel mai adesea folosit. Analogia denumire – termen se realizează instantaneu și involuntar, prin faptul că în nivelul reprezentativ apare percepția gazului ca o fracție inferioară a procesului de rafinare.

Realizările economice, tehnice și științifice de la Ploiești, din domeniul petrolului, au fost însă mult mai mari. Ploieștiul, prin întreaga sa evoluție economică și industrială, își merită pe deplin titlul de oraș al petrolului și de capitală a aurului negru. Această situație s-a reflectat în mentalul colectiv, cu concretizări în spațiul public prin numirea unui număr însemnat de instituții, asociații, străzi, busturi etc.

Bibliografie

- Apostol, M. 2004. *Dicționar istoric al județului Prahova*. Ploiești: Ploiești – Mileniul III. *Astra Română*. http://ro.wikipedia.org/wiki/Astra_Rom%C3%A2n%C4%83 (accesat în data de 6 aprilie 2013).
- Avram, L., M. Troquet, J. Troquet și D. Ichim. 2002. *Dicționar de ecologie aplicată. Dictionnaire d'écologie appliquée, Dictionary of applied ecology*. Ploiești: Premier.
- Avram, L. și Gh. Calcan. 2011. Industria petrolieră, sursă de terminologie științifică și onomastică. În *Numele și numirea. Actele Conferinței Internaționale de Onomastică, Ediția I: Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, O. Felecan (ed.), 291–295. Cluj-Napoca: Editura Mega.
- Buzatu, Gh. 2004. *A history of Romanian Oil*. I. Bucharest: Mica Valahie.
- Calcan, Gh. 1997. *Industria petrolieră din România în perioada interbelică. Confruntări și opțiuni în cercurile de specialiști*. București: Editura Tehnică.
- Calcan, Gh. 1998. Din istoria învățământului superior de petrol. *Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești*, vol. XLVII – L (1995–1998), Secția Filologie și Științe socio-umane, Subsecția Științe Socio-Umane și Juridice, nr. 20: 41–48.
- Coloja, M.-P. *Mesajul Rectorului, Site-ul Universității Petrol-Gaze din Ploiești*. www.upg-ploiesti.ro (accesat în data de 4 aprilie 2012).
- Conpet S. A. 2013. http://www.conpet.ro/cine_suntem.html (accesat în data de 9 aprilie 2013).
- Dicționarul Explicativ al Limbii Române*. 1975. București: Editura Academiei.
- Dumitrescu, S. 2012. *Universitatea Petrol-Gaze Ploiești*. Ploiești: Ploiești-Mileniul III.
- Dumitru, I. 2007. *Învățământul preuniversitar ploieștean. Monografie*. Ploiești: Karta-Graphic.
- Felecan, O. 2011. Socio and Psycholinguistic Considerations on the Onomastics in the Romanian Public Space. Research Preliminaries. *Buletinul Universității „Petrol-Gaze din Ploiești”, Seria Științe Socio-Umane și Juridice*, LXIII (1): 119–128.
- Inspet. 2013. www.inspet.ro (accesat în data de 11 aprilie 2013).
- IPIP. www.ipip.ro (accesat în data de 11 aprilie 2013).
- Ivănuș, Gh., I. Șt. Ștefănescu, Șt. T. Mocuța, N. Stirimin și M. P. Coloja. 2004. *Industria petrolului în România*. București: Editura AGIR.
- Mihalache, I. 2005. *Evoluția industriei de petrol și artizanii ei, Imaginara călătorie de la hecnă la automat*. București: Editura Asociației „Societatea Inginerilor pe Petrol și Gaze”.

- Mihalache, I. 2007. *O clipă de 150 de ani. Etape, impresii și nostalgii privind industria exploatării petrolului în România prezentate de un fost implicat*. București: Editura Asociației „Societatea Inginerilor pe Petrol și Gaze”.
- Mihalache, I. 2008. *Caleidoscop petrolist. Un purpuriu de gânduri și amintiri despre o profesie ce am îndrăgit*. Brașov: Editura C 2 Design.
- Muzeul Național al Petrolului. 2013. [Pliant].
- Pintilie, D. O. 2007. *Istoricul Societății Concordia, 1907–1948*. Ploiești: Editura Universității Petrol-Gaze.
- Petrobrazii. *Wikipedia*. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Petrobrazii> (accesat în data de 6 aprilie 2013).
- Petroconsult*. www.ptroconsult.ro (accesat în data de 11 aprilie 2013).
- Petrom*. www.petrom.com (accesat în data de 10 aprilie 2013).
- Petrostar*. www.petrostar.ro (accesat în data de 11 aprilie 2013).
- Petrotel-Lukoil. *Wikipedia*. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Petrotel-Lukoil> (accesat în data de 6 aprilie 2013).
- Popa, A. H. 2013. Aspecte inedite din trecutul familiei Mehedințeanu. *Atitudini*, an XI, nr. 5 (74), mai, Casa de Cultură „I. L. Caragiale” a Municipiului Ploiești: 21–22.
- Popescu, P. D. 1985. *Ghid de oraș, Ploiești*. Sibiu: Întreprinderea Poligarfică.
- Rafinăria Vega. *Wikipedia*. https://ro.wikipedia.org/wiki/Vega_Ploie%C8%99ti (accesat în data de 6 aprilie 2013).
- Sevastos, M. 1937. *Monografia orașului Ploiești*. București: Cartea Românească.
- Upetrom*. www.upetrom1mai.com (accesat în data de 10 aprilie 2013).
- Uzuc*. www.uzuc.ro (accesat în data de 11 aprilie 2013).